БІЙ ЗА ПЕТЕРБУРГ.

(Промова тов. Зіновиєва на святочнім засіданю Петербурського Совіту дня 7. листопада 1919 р. з приводу другої річниці пролетарської революції і побіди над Юденічом.)

(Продовжене.)

Ні один робітник з фронту не повинен бути відкликаний.

Через те, мобілізація продовжаєть ся, праця для внутрішної оборони продовжаєть ся, **ні один робітник з фронту не повинен бути відкликаний,** поки ми не заняли Ямбурґа і Ґдова, і поки ми не переконаємо ся, що фінляндські і естляндські буржуї посміють вести заговір проти нас. Петербург повинен памятати, що він стоїть на особлившім посту, що се місто стоїть собі на горе і довкруги сего міста за богато темних сил бушує. Европейська буржуазія, о щоби там не розходило ся, попробує довести діло до кінця. Будемо на посту, будемо памятати, що приходить ся стояти під зброєю і прийдеть ся стояти не один тиждень або місяць. Будемо памятати се. Тоді, товариші, наш Червоний Петербург останеть ся непорушним, останеть ся сталим сторожем світового пролетаріяту, світової пролетарської революції.

Я говорив до сего часу на злобу дня, на тему про те, які події відбували ся в нас за послідні дні і тижні. Але сі події мають не тільки злободневний характер, вони мають всесвітно-історичний характер. Се великоліпний результат дволітної совітської власти. Те, що тут відбувало ся, було боротьбою двох світів, двох кляс. Се була великанська боротьба між світовим пролетаріятом і світовою буржуазією.

Товариші! 7. жовтня 1918 року, рік тому назад, відбулись, як відомо, події всесвітно-історичної ваги, відбула ся австрійська і німецька революція. Правда, Німеччина, котра назвала себе соціялістичною републикою, за той час вспіла, завдяки соціялзрадникам, перетворити ся в републику буржуазну. Німецькій комуністичній партії відрубали голову. Ми втратили там найбільше визначних провідників III. Інтернаціоналу, ми втратили Карла Лібкнехта і Розу Люксембурґ. Німецьку партію комуністів розпинають на всіх перехрестях, всі тюрми заповнені, за найменше комуністичне слово соціял-зрадники меншевики в Німеччині розстрілюють на право і на ліво. Але проте там назріває дух боротьби, там, в Австрії, ми бачимо, що партія загартовуєть ся в боротьбі. Робітнича кляса тратить послідні ілюзії, тратить довіре до буржуазії, до соціял-зрадників і ґрупуєть ся довкола наших товаришів комуністів. Треба було досвіду дуже жорстокої і тяжкої боротьби. Але маси людий, міліони інакше й не вчать ся, як на власних іспитах, на власних помилках.

За минувший рік закінчила ся світова імперіялістична різня. За сей рік зістав заключений Версальський мир. Мені здаєть ся, що нічо так не потвердило правильности наших поглядів, як сей Версальський мир.

Кінець діло хвалить. Сей версальський кінець достойно увінчав розбійниче діло імперіялістів, котрі обернули Европу в світовий цвинтар, залили світ кровю.

Товариші! Єсли були люди, сумніваючі ся, нерозуміючі, єсли були темні, відсталі робітники і селяни, котрі не знали, що діеть ся на білому світі, то тепер, коли закінчилась війна, коли догоріли вогні, закінчились пишні паралні фрази і заключено сей підлий мир, — тепер сліпому ясно, ізза чого люди воювали протягом чотирох літ: ізза того, хто буде угнітати такий то народ, збиткувати ся над такою-то кольонією. Ясно, що ціла війна була одним небувалим в історії, вопіючим злочином проти людства. Кождому ясно, що ціла імперіялістична війна була подикнае по цілому світі, всюди находячи собі многотисячний, многократний відгук. Всюди підхоплюють його робітники і селяни, в найріжнороднійших закутинах Европи і Америки.

За сей рік, товариші, що ми з вами пережили, за сей рік боротьби і іспитів відбула ся еще одна першої ваги подія — за сей рік **народив ся Комуністичний Інтернаціонал,** за сей рік народила ся міжнародна орґанізація робітничої кляси. Ідея III. Інтернаціоналу була піднесена давно. Але, товариші, що иншого проголосити ідею, а що иншого перетворити її в плоть і кров. Тепер ми бачимо, що Комуністичний Інтернаціонал з ідеї перемінив ся в факт. За сей час Комуністичний Інтернаціонал став великою державою. Він начисляє около півтора міліона зорґанізованих членів. Всюди, де жиють і борять ся робітники, є комуністичні партії. Десятки партій входять в III. Комуністичний Інтернаціонал.

Тепер все, що є чесного, боєвого, благородного в робітничій клясі, обєднуеть ся іменно кругом Комуністичного Інтернаціоналу, котрий став великою державою. Колись Маркс говорив про I. Інтернаціонал, Міжнародне Стоваришене Робітників, що протягом першого десятиліття Інтернаціонал правив одною стороною світової історії. Не промине і року, а найбільше два роки, і ми зможемо сказати, що III. Інтернаціонал є хазяїном світа, управляє не одною тільки стороною світа, не одною частиною земської кулі, а стане дійсним вождом цілого світа.

От події, котрі відбули ся за сей рік.

Нашому Червоному Петербургови за сей рік прийшло ся випити гірку чашу до дна. Нашому Червоному Петербургови за сей рік, за сі 12 тяжких, але повних історичного значіня, місяців нераз прийшло ся жити під грозою. Хто не памятає тої хвилі, коли Красная Горка зістала занята? Хто забуде тижні, тільки що проминувші, котрі на віки остануть в души кождого з нас? Сі осінні мрачні дні, коли кождий думав тяжку думу про те, чи встоїть ся рідний Петербург, чи не прорветь ся банда Юденіча? Коли мені довело ся їздити в ті дні по робітничих кварталах, по Нарвськім, приміром, кварталі, і бачити чисто робітниче населене, я думав, скільки буде жертв, скільки робітників, робітниць, їх дітий погибне, єсли навіть хоч на 24 годині ся тічня розярених псів вірветь ся до міста.

Много таких тяжких днів і тижнів було за сей рік, много терпінь, недостач, холоду і голоду прийшло ся нам перебути. Кождий з нас, хто пережив сей рік, постарів ся на десять літ.

Ми можемо з гордістю сказати, що не дивлячи ся на все те, ми ні на секунду не здріґнули ся, не відмовили ся від виповненя свого обовязку.

(Кінець буде.)

"Директор" Петрушевич і чеські міліони.

Віденська чорносотенна "Новая Россія" доносить, що "диктатор" Петрушевич заключив тайний договір з Чехами, який ґарантує значну поміч зі сторони Чех для... Петрушевича. Петрушевич з признаного йому фонду 25 міліонів чеських корон мав одержати на пропаґанду 2 міліони чеських корон, як першу рату.

До Галичини не впускають укр. газет з Канади і Америки.

Львівський "Вперед" повідомляє, що польське міністерство почт розіслало до почтових урядів лісту заграничних часописий, яких не вільно при силати і ширити на польській території. Незалежно від того польська цензура не пускає ні одної української часописи з Америки і Канади.

ШКОЛА І КОМУНІЗМ.

(З книжки Н. Бухаріна "Азбука Комунізму", в перекладі з рос. П. Д.)

Школа буржуазного суспільства.

В буржуазнім суспільстві школа виконує три основні задачі: 1) виховує молоде поколіне працюючих в дусі відданности й пошани до капіталістичного ладу; 2) підготовляє з молодіжи пануючих дляс "освічених тресовників, наганячів трудового люду; 3) обслугує капіталістичний виріб, використовуючи науку для техніки й збільшеня капіталістичного прибутку.

Першу задачу осягаєть ся в школі так же само, як і в буржуазній армії, себто передовсім утворенем відповідного кадру "офіцирів народної освіти". Учителі буржуазних шкіл, призначених для народу, переходять певний курс виучки, де вони готують ся до своєї ролі тресовників-наганячів. До обученя в школах допускаєть ся лише благонадійний з буржуазного погляду учительський персонал. За сим стежать міністерства буржуазної освіти і безмилосердно виганяють зпосеред учителів весь шкідливий, себто соціялістичний, елемент. Німецька народна школа до революції служила додатком до казарми Вільгельма і дає собою яскравий взірець того, як поміщикам і буржуазії вдавало ся фабрикувати школами вірних і сліпих невільників, рабів капіталу. Обучене в низших буржуазних школах ведеть ся по певній програмі, зовсім пристосованій до цілий капіталістичної тресури учнів. Всі підручники складало ся також у відповіднім дусі. Для сих же цілий служила і вся буржуазна література, утворена людьми, котрі вважали буржуазний лад за природний, вічний і найліпший з усіх можливих режімів. Наслідком сього школярі непомітно для себе пересякали ся захопленем передовсім буржуазними чеснотами: пошаною до богацтва, слави, вельможности; пересякали ся змаганями до каріеризму, змаганями до особистого добробуту і т. д. Працю буржуазних учителів докінчували слуги церкви своїм викладом закону божого, котрий наслідком тісного звязку капіталу з церквою завжди виявляв ся законом маєтних кляс.*)

Другу мету осягаєть ся в буржуазнім суспільстві тим, що середну й висшу освіту свідомо робить ся неприступною працюючим клясам. Обучене в середних і особливо у висших учебних установах коштує великі засоби, яких не мають працюючі.

Се обучене треває кільканайцять років і довше, а тому воно неприступне для робітника і селянина, змушеного для прохарчованя своєї родини гнати на фабрику, в поле чи на працю в хатнім господарстві своїх дітий від наймолодшого віку. Середні й висші школи в дійсности перетворюють ся в учені установи для буржуазної молодіжи. Тут молодіж пануючих кляс готуєть ся до того, щоб замінити своїх батьків на експльоататорських місцях чи на посадах урядників і техніків буржуазної держави. І в сих школах обучене має строго-клясовий характер. Коли в области математики, техніки і в области природничих наук се не так помітне ізза самої сути сих предметів, то се зовсім ясно виступає в науках суспільних, котрі в сути і утворюють світогляд учнів. Викладаєть ся буржуазну політичну економію разом з найбільш удосконаленими способами "розторощеня Маркса". Соціольоґію й історію також викладаєть ся в чисто буржуазнім дусі. Історія права закінчуєть ся ознайомленем з буржуазним правом, яко природним правом "людини й громадянина", і т. д. і т. д. Таким чином висші й середні школи навчають буржуазних синків усіх необхідних даних для обслугуваня буржуазного суспільства і для підтриманя всієї системи буржуазного визиску. Коли-ж до висших шкіл дістають ся діти працюючих, звичайно найталановитійші, то буржуазний шкільний апарат у великій більшости випадків з успіхом відриває їх від рідної їм кляси, прищеплює їм буржуазну психольоґію і в кінці-кінців використовує таланти працюючих для подавленя тих же самих працюючих.

Що до третої задачі, то буржуазна школа осягає її ось як. Науку в клясовім суспільстві відокремлюєть ся, відділяєть ся від праці. Вона стає не тільки власністю маєтних кляс, але й більше того: фахом певного й досить вузького кругу людий. І наукові виклади і наукові дослідженя відділяєть ся від трудового процесу. Щоби використати дані здобутки науки для виробу, буржуазній суспільности доводить ся утворювати ряд інститутів, сприяючих утилізації наукових відкрить для техніки і ряд технічних шкіл, які дають змогу тримати виріб нарівні з успіхами "чистої", себто відділеної від труда науки. Разом з тим політехнічні школи дають капіталістичному суспільству не тільки технічно знаючий персонал, але й кадр адміністраторів і доглядачів за робітництвом. Крім того, для обслугуваня процесу товарообміну утворяєть ся ріжні торгові школи, комерційні інститути і т. д. Те, що злучене з буржуазним виробом, мусить відмерти. Збережеть ся все, що сприяє розвою науки, — відімре відділене науки від праці. Збережеть ся виклади технічного знаня, — усунеть ся спосіб викладів окремо від фізичної праці. Збережеть ся використане науки для виробу, — скасуєть ся перешкоди для такого використаня, оскільки капітал використовував науку лише постільки, поскільки се кождої даної хвилі збільшувало норму прибутку.

Деструктивні задачі комунізму.

В шкільній справі комуністична партія, як і у всіх областях, стоїть не тільки перед творчими, але насамперед і перед деструктивними задачами. В шкільній системі буржуазного суспільства треба негайно знищити все, що робило школу знарядем клясового панованя буржуазії.

В буржуазнім суспільстві школа на вищих щаблях була майном експльоататорських кляс. Сю школу в виді численних ґімназій, реальних шкіл, інститутів, кадетських корпусів і т. д. треба скасувати.

Учительський персонал буржуазної школи служить справі буржуазної просвіти й обману. З пролетарської школи треба без жалю прогнати ту частину педаґоґічного персоналу старої школи, котра чи не може чи не хоче бути знарядем комуністичної освіти мас.

В старій школі уживало ся підручників уложених в буржуазнім дусі, уживало ся способів викладу й обученя, які служили клясовим цілям буржуазії. Все се треба відкинути в новій школі.

Стара школа мала звязки з релігією через обовязкове викладане закона божого, примусові молитви й воджене до церкви. Нова школа здійснює обовязкове вигнане релігії зі своїх стін, під яким би видом вона не змагала ся туди увійти, в якій би мягкій формі не бажали протягти її туди відсталі ґрупи батьків.

Стара висша школа утворила замкнений круг професури, учений цех, який перешкаджає вступови на університет нових учительських сил; учений цех буржуазної професури треба розвязати і катедра мусить стати приступною всім здатним до навчаня.

При царизмі не допускало ся навчаня в рідній мові. Російська мова була обовязковою державною і шкільною мовою. Нова школа нищить всі сліди національного поневоленя в области просвіти, роблячи навчане в рідній мові майном всіх національностий.

Школа — знаряде комуністичного виховання й освіти.

Буржуазія становить дуже не значну меншість населеня. Се не заважало їй, поруч з иншими орґанами клясового поневоленя, використовувати школу для вихованя й тресованя міліонів працюючих в своїм дусі, і таким чином накидати більшости населеня погляди і мораль невеличкої меншости. В капіталістичних країнах пролетаріят і напівпролетаріят становить більшість населеня. В Росії, становлячи чисельно меншість, робітнича кляса є провідницею й орґанізаторкою боротьби всіх працюючих. Природно отже, що, взявши до своїх рук школу, робітництво мусить використати її передовсім для того, щоби піднести на відповідну висоту комуністичної свідомости всі відсталі верстви працюючого населеня. Буржуазія користувала ся школою для поневоленя, закріпощеня працюючих. Пролетаріят використає школу для їхнього розкріпощеня, для знищеня всіх слідів духового рабства в свідомости працюючих. Буржуазія, завдяки своїй школі, виховувала пролетарських дітий в буржуазнім дусі. Задача нової комуністичної школи є в тім, аби виховати дітий великої й дрібної буржуазії в пролетарськім дусі. В области умовій, в психольоґії людий комуністична школа мусить виконати таке-ж знищене буржуазної суспільности та вивласнене її, яке в области господарчій совітська власть перевела націоналізацією знарядів виробу. Треба підготовити свідомість людий до нових суспільних відносин. Важко будувати комуністичну суспільність масам, котрі в богатьох областях духового житя обома ногами все ще стоять на основі буржуазної суспільности та її пересудів. Задача нової школи в тім, аби підігнати свідомість дорослих до змінених суспільних відносин, а головно — в тім, аби виховати молоде поколіне, котре всією своєю психольоґією стоятиме на основі нової комуністичної суспільности.

Сій меті мусять служити всі низше наведені реформи в шкільній справі, почасти переведені в житє, почасти призначені до здійсненя.

(Дальше буде.)

*) В Росії при царизмі народні маси утримувало ся в послуху дворянській державі не стільки буржуазно-попівською "освітою", скільки недопущенем всякої освіти. Під сим зглядом є сумної слави "теорія" відомого темнителя, "мракобіса" Победоносцева, котрий народну темноту уважав за головну підпору самодержавія.

Мобілізація в Румунії.

Букарештенські часописи надають велике значіне подорожі маршалка Жофра до Білгороду. Деякі політичні румунські круги не скривають, що Румунія виступить чинно до війни з Росією. Позитивно доносять, що Румунія переведе мобілізацію під покришкою великих літних маневрів, в яких візьме участь до 500.000 жовнірів.

ВИДАВНИЦТВО КУЛЬТУРА

Вже вийшла з друку давно пожадана для українських робітників книжка в українській мові під заголовком:

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Написав А. Богданов, переклав на українську мову М. Д.

ЦІНА КНИЖКИ $2.50

Се є одна книжка з найновійших видань в українській мові. Обіймає около 400 сторін друку великого формату. Кождий, хто лише вміє читати по українськи, повинен її сейчас замовити. Замовленя шліть на адресу:

KULTURA PUBL. CO.

414 EAST 9 ST. — — — — NEW YORK, N. Y.

З царства Врангля.

"Вперед" з 2. жовтня містить під повисшим наголовком власну кореспонденцію, в котрій між иншим читаємо:

В сути річи ґен. Врангель не представляє ніякої сили. З його військ яких 10 до 12 тисяч можна назвати армією, бо прочі се тільки збиранина без ідеї, вгодна комунебудь служити, лишби мала нагоду для грабіжий спокійного населеня.

Ядро реґулярної армії, зложене безперечно з українського елементу. Подибати теж можна богацько гетьманських старшин. Провід українофільської течії дає член державного совіту, урядовець при Кривошеїні Іван Леонтович, а так само київлянин Черниш.

Народ у занятих областях відносить ся до підприємства Врангля крайно ворожо. Невдоволений він ні земельним законом, який основуеть ся на парцеляції, ні мобілізаційним указом. Селяни тікають в ліси, де творять зелені кадри і нападають на врангівських добровольців.

Не без впливу лишить ся невдачна виправа на Кубань і поражене на таманському півострові. До пораженя причинили ся не тільки совітські війська, але також і кубанські козаки.

Велике також озлоблене серед добровольців на антанту. Анґлійські моряки не важуть ся показувати на вулицях міста пізним вечером, бо можуть їх повбивати. Не краще також відношене до Французів. "Які ви щасливі, що вам антанта не помагає" — сказали деякі врангівці висланникам У. Н. Р. (петлюрівської републики"), коли ті для познайомленя (!) явили ся в районі "южно-русского" уряду.

Посторонному може видавати ся, що Врангель може числити на успіхи. Се одначе не правдиве. Врангівська орґанізація надто трухлява і не представляє великої небезпеки. Щоби армія Врангля могла посунути ся в глиб України, се просто неймовірне. Стріне його грізна повстанча хвиля, бо вже й тепер має вона до діла з повстанчою ґрупою під проводом київського лікаря д-ра Гевіла.

Врангель сам бачить, що йому усуваєть ся з під ніг ґрунт. Бажавби він найти союзника. Та його методи зраджують навіть його таємні пляни.

Наші і ваші.

"Громадська Думка" пише: До старости в Станиславові прийшов війт одного села з зажаленем, що петлюрівці забрали в нього громадського бугая. Староста вислухавши зажаленя сказав: Nie macie czego żalić się — przecież to wasi Ukraińcy zabrali wam buhaja. На се начальник ненадумуючись довго сказав: ні, пане староста, бугая забрали не наші, а ваші Українці.

Закрите "Громадської Думки".

"Вперед" з 29. вересня доносить, що розпорядком львівської дирекції поліції з дня 25. вересня замкнено видавництво "Гром. Думки". Одиноким мотивом замкненя мало бути перебуване видавця д-ра Романа Перфецького у Відни та його участь в "уряді" Петрушевича.